

УДК 35

СЕРЬОГІН Сергій Михайлович,

д-р наук з держ. упр., проф., директор ДРІДУ НАДУ

ШПЕКТОРЕНКО Ігор Валентинович,

д-р наук з держ. упр., проф., проф. каф. держ. упр.

та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ

СТРУКТУРА ІНТЕГРАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД УКРАЇНИ

На підставі аналізу та синтезу повноважень, компетенцій, завдань та функцій органів місцевого самоврядування в Україні обґрунтовуються основні види компетентностей депутатів місцевих рад України у складі їхньої інтегральної компетентності, викладені у діяльнісному вигляді (як уміння, навички), оскільки компетентність виражається лише в діяльності. Профіль інтегральної (діяльнісної, ділової) компетентності депутатів місцевих рад в Україні включає в себе нормотворчі, адміністративно-юрисдикційні (організаційно-розпорядчі, управлінські, координаційні), контрольно-наглядові, інформаційно-аналітичні, економічні (бюджетно-планові та ін.), ціннісно-орієнтаційні (морально-етичні), соціально-психологічні та комунікативно-консультаційні компетентності. Зазначений профіль інтегральної компетентності депутатів місцевих рад розрахований переважно на творчий тип здійснення діяльності. Запропонований у статті профіль інтегральної компетентності рекомендовано використовувати у навчанні депутатського корпусу, його самоосвіті, що сприятиме кращому виконанню останнім своїх компетенцій та завдань.

Ключові слова: міське самоврядування, депутат місцевої ради, повноваження, інтегральна компетентність.

Serohin S. M., Shpektorenko I. V. Structure of integral competence of deputies of local councils of Ukraine

Based on the analysis and synthesis of the powers, competencies, tasks and functions of local self-government bodies in Ukraine, the authors substantiate the main types of competences of deputies of local councils of Ukraine as a part of their integral competence, outlined in the activity form (skills and abilities), since competence is expressed only in activity. The profile of the integral (activity, business) competence of local council deputies in Ukraine includes rule-making, administrative-jurisdictional (organizational, administrative, managerial, coordination), control and supervision, informational and analytical, economic (budget-planning, etc.), value-orientation (moral and ethical), socio-psychological and communicative-counseling competences. The specified profile of integral competence of deputies of local councils is designed mainly on the creative type of activity. The proposed integral competence profile in the article is recommended to be used in the training of the deputy corps, their self-education, contributing to the best execution of their latest competencies and tasks.

Key words: local self-government, deputy of local council, powers, integral competence.

Постановка проблеми. Відповідно до Конституції України органи місцевого самоврядування в особі рад народних депутатів у межах своєї компетенції вирішують усі питання місцевого значення, ураховуючи інтереси громадян, які проживають на їхній території, та державні інтереси, втілюють у життя рішення органів державної влади, забезпечують додержання законності та правопорядку, беруть участь в обговоренні питань загальнодержавного значення, вносять свої пропозиції. Вони забезпечують комплексний соціально-економічний розвиток на своїй території, здійснюють керівництво підприємствами (об'єднаннями), організаціями та установами, які є їх комунальною власністю. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами (об'єднаннями), організаціями і установами, які не належать до комунальної власності, базуються на податковій та договірній основі в інтересах задоволення потреб населення та соціально-економічного розвитку території. Кожен окремий суб'єкт місцевого самоврядування – територіальна громада, її представницький, виконавчий орган,

посадова особа – має коло власних, властивих лише йому предметів відання, і саме вони визначають те конкретне коло прав і обов'язків (повноважень), які необхідні кожному органу для здійснення його функцій та завдань стосовно певної сфери суспільного життя [6]. Водночас «роль держави в процесі становлення місцевого самоврядування є досить значною» [13, с. 56].

Органи місцевого самоврядування повинні зберігати свою організаційну, фінансову та юридичну самостійність. Нині, в умовах проведення децентралізації і деконцентрації державних функцій і повноважень та втілення принципів реального самоврядування [5, с. 124], продовжується розширення та ускладнення функцій, зростання взаємозалежності функцій місцевого й державного управління, що неодмінно відобразатиметься на необхідних компетентностях депутатів місцевих рад України. Через це для сфери практичного здійснення своїх повноважень і завдань постає прикладна проблема формування змісту компетентності депутатів місцевих рад України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Повноваження, компетенцію органів місцевого самоврядування, аспекти депутатської діяльності в органах місцевого самоврядування відображено в наукових працях В. Авер'янова, М. Білинської, Є. Бородіна, П. Ворони, С. Газарян, Н. Гончарук, В. Гошовської, В. Кампо, В. Князева, І. Козюри, Н. Колісніченко, В. Куйбіди, М. Лахижі, О. Лебединської, Н. Липовської, О. Молодцова, Н. Нижник, Р. Плюща, Л. Прокопенка, А. Серанта, С. Серьогіна, Т. Тарасенко. Зазначені вчені створили досить потужний науковий фундамент, що дозволяє досліджувати різні аспекти й особливості змісту та формування різних видів компетентності депутатського корпусу органів місцевого самоврядування в Україні.

Метою статті є дослідження та теоретичне обґрунтування змісту інтегральної компетентності депутатів місцевих рад України.

Викладення основного матеріалу. Головним когнітивним компонентом підсистеми професіоналізму діяльності, з позиції акмеології, є професійна компетентність. Професійна компетентність у психології праці та професіології визначається як сфера професійного ведення, як система знань, що постійно розширюється, яка дозволяє виконувати професійну діяльність високопродуктивно, коло проблем чи питань, що вирішуються [1]. Поняття «компетентність» включає

знання, уміння, навички, а також способи й прийоми їх реалізації в діяльності, спілкуванні, особистий та професійний розвиток (саморозвиток) особистості.

«За поняттями „функція”, „повноваження” стоїть конкретний зміст діяльності, спроможності людини реалізовувати право на прийняття рішення», – вказує О. Турчинов [14, с. 102]. Як зазначає І. Бодрова, «у функціонально-компетенційній підсистемі місцеві інтереси визначають зміст питань місцевого значення, важливість і пріоритетність їх вирішення, а реалізація місцевих інтересів – основні напрямки діяльності суб’єктів місцевого самоврядування» [3, с. 69]. Компетентність депутатів місцевих рад не можна, з позиції професіології, називати професійною компетентністю, оскільки депутатська діяльність – не професія, а вид занять, діяльність, що має ознаки управлінської, сервісної, консультативної. Тому кращим поняттям, яке в цьому випадку відповідає за змістом поняттю «професійна компетентність», є поняття «інтегральна компетентність». *Інтегральна компетентність депутатів місцевих рад* – це знання, уміння, навички, інколи – інші важливі якості, способи й прийоми їх реалізації в діяльності, необхідні для успішного та відповідального виконання покладених на них завдань та обов’язків. Зміст профілю інтегративної компетентності депутатів місцевих рад в Україні у цій статті базується на виокремленні повноважень та компетенцій органу місцевого самоврядування (на підставі Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування»), типових управлінських функцій депутата з урахуванням процесного підходу до управління (у межах класичної теорії управління).

Здійснений аналіз та синтез згаданих вище повноважень, компетенцій, завдань та функцій дозволив обґрунтувати такі основні компетентності депутатів місцевих рад України, викладені нами переважно в діяльнісному вигляді (як уміння, навички), оскільки компетентність виражається лише в діяльності:

1. *Нормотворчі*. Систему місцевого самоврядування можна розглядати як систему взаємопов’язаних правових інститутів, які визначають принципи її побудови, види органів самоврядування, їх взаємовідносини між собою та з іншими органами влади та управління [4, с. 17]. Актуальною залишається думка, що нормативно-правові акти, які визначають статус органів публічної влади на місцевому рівні, мають вади законодавчої техніки, притаманні ще актам радянських часів (омонімізація, некоректне вживання термінів, визначення функцій

органів публічної влади без їх конкретизації через компетенцію тощо) [12, с. 108]. Суть правової автономії органів місцевого самоврядування полягає в тому, що вони мають власні повноваження, визначені Конституцією або законом. Ці повноваження повинні бути повними та виключними, тобто такими, які не належать одночасно іншим органам. У межах своїх повноважень органи місцевого самоврядування мають повну свободу дій для здійснення власних ініціатив із будь-якого питання, віднесеного до їх відання. Це правило має діяти й тоді, коли органи місцевого самоврядування здійснюють делеговані їм державою додаткові повноваження. І тут вони повинні мати свободу пристосовувати їх здійснення до місцевих умов [7, с. 17].

Основною нормотворчою компетентністю депутатів місцевих рад є розробка та затвердження відповідно до діючого законодавства правил та норм, які регулюють окремі сфери життєдіяльності території.

Органи місцевого самоврядування повинні створювати громадянам належні умови для реалізації конституційних прав. Це важливо з точки зору забезпечення конституційного принципу народовладдя. А це, на наш погляд, означає створення умов для реалізації громадянами насамперед таких прав:

- а) обирати й бути обраними до органів місцевого самоврядування;
- б) здійснювати місцеве самоврядування через виборні та інші органи місцевого самоврядування;
- в) брати участь у вирішенні питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення (насамперед, через місцеві референдуми), а також шляхом організації і діяльності територіального громадського самоврядування.

Необхідним є створення нормативно-правової бази, яка б забезпечила ефективну систему взаємодії органів місцевого самоврядування з населенням, що потребує формування чітких механізмів контролю за ефективністю діяльності органів місцевого самоврядування з боку населення; становлення системи відповідальності цих органів та їх посадових осіб перед населенням; організацію чіткої системи роз'яснення населенню конституційних засад місцевого самоврядування і державної політики його розвитку. Важливо забезпечити належну гласність у роботі органів місцевого самоврядування, що необхідно з точки зору підвищення політичної активності населення [13, с. 51]. Депутати

місцевих рад повинні сприяти забезпеченню таких прав людини: особистих, політичних, економічних, соціальних, культурних, права на економічну безпеку, прав у взаємодії з державою [8, с. 189 – 191].

2. *Адміністративно-юрисдикційні (організаційно-розпорядчі, управлінські, координаційні)*. Депутати повинні виражати й захищати інтереси відповідної територіальної громади та її частини – виборців свого виборчого округу, виконувати їх доручення в межах своїх повноважень, наданих законом, брати активну участь у здійсненні місцевого самоврядування, об'єднанні окремих громадян, підприємств та організацій, які на основі наявних нормативно-правових норм, правил і процедур повинні здійснювати реалізацію основних завдань органу місцевого самоврядування. Вони також відповідальні за узгодження діяльності різних підприємств, організацій, окремих груп громадян з реалізації основних завдань органу місцевого самоврядування; дозвіл чи заборону відповідно до діючого законодавства певних дій, призупинення або відміну рішень керівників підприємств та організацій, адміністративні санкції та звернення до прокуратури й суду з приводу порушень та зловживань з боку окремих громадян; розвиток дозвільної системи.

Депутати місцевих рад також здійснюють керівництво (визначення загальних орієнтирів та нормативно-правових меж діяльності) та безпосереднє управління окремими підприємствами, установами регіону та «внутрішнє» управління діяльністю посадових осіб місцевого самоврядування. «Організаційна автономія полягає в тому, що органи місцевого самоврядування повинні мати можливість самі визначати свою власну внутрішню структуру з тим, щоб вона відповідала місцевим потребам і забезпечувала ефективне управління» [7, с. 17].

3. *Контрольно-наглядові*. Депутатський корпус місцевих рад України здійснює нагляд та контроль за виконанням Конституції, законів України, урядових рішень, постанов та нормативних актів місцевих органів влади з боку всіх фізичних та юридичних осіб, запобігає порушенню законодавчих та підзаконних актів України, у тому числі у діяльності місцевої ради (з використанням депутатського звернення, депутатського запиту, депутатського запитання); моніторинг інтересів територіальних громад. «Місцеві інтереси, зумовлені соціально-економічними, територіальними, історичними та іншими особливостями існування та

функціонування територіальних громад, спрямовуються на забезпечення належних умов життєдіяльності та розвитку цих соціальних спільнот. Власне такі інтереси визначаються та гарантуються державою як публічно-правові, відокремлюються від інтересів державних. Сферою їх дії є місцеве господарство, благоустрій населених пунктів, соціальне забезпечення та захист населення, екологічна, протипожежна безпека, забезпечення правопорядку, питання комунальної власності, місцевих бюджетів та фінансів тощо» [3, с. 67]. В умовах сьогодення депутати повинні здійснювати екологічний контроль.

4. *Інформаційно-аналітичні* компетентності передбачають уміння працювати з фактами, інформацією (у тому числі розгляд депутатом місцевої ради пропозицій, заяв і скарг громадян); аналіз ефективності здійснення органами управління своїх функцій та стану організації управління; аналіз стану справ у різних сферах життєдіяльності, у галузях, на окремих підприємствах тощо (з використанням права депутата місцевої ради на невідкладний прийом та на одержання необхідної інформації, звітів депутата місцевої ради перед виборцями та зустрічей з ними).

5. *Економічні (бюджетно-планові та ін.)*. Одним із важливих чинників зміцнення економічної бази територіальних громад є раціонально побудовані економічні відносини [2, с. 12 – 14]. Суть матеріально-фінансової автономії полягає в праві органів місцевого самоврядування на володіння і розпорядження власними коштами, достатніми для здійснення їх функцій і повноважень. При цьому принаймні частина вказаних коштів повинна, як про це зазначається в Європейській хартії місцевого самоврядування, надходити за рахунок місцевих зборів і податків, ставки яких у межах закону повинні визначати самі органи місцевого самоврядування. І навіть субсидії, які виділяються цим органам (ніде у світі місцеве самоврядування без державної підтримки не обходиться), не повинні зменшувати свободу дій зазначених органів у власній сфері діяльності [7, с. 17 – 18].

Тому для представників цієї сфери місцевого управління (депутатів рад) актуальними є знання економічних основ управління територією, матеріальної та фінансової основ місцевого самоврядування; уміння прогнозувати тенденції динаміки ситуації в різноманітних сферах життєдіяльності, розробка орієнтаційних та координаційних планів розвитку окремих сфер, галузей, «внутрішнє»

планування діяльності органу місцевого самоврядування та його структурних підрозділів тощо; розробка та затвердження міського бюджетів, фінансування видатків за сферами життєдіяльності, передбачених діючим законодавством; розробка та сприяння у розміщенні інвестиційних проектів.

6. *Ціннісно-орієнтаційні (морально-етичні)*, що полягають у формуванні територіального колективу; сприянні формуванню в територіальній громаді соціальних цінностей та традицій, які створюють сприятливі соціокультурні умови для успішної реалізації державної політики, розвитку трудової підприємницької мотивації, досягненню соціальної стабільності та злагоди; формуванні локальної ідентичності, єдиної місцевої спільноти.

7. *Соціально-психологічні та комунікативно-консультаційні*. Місцеве самоврядування створює необхідні умови для наближення влади до населення, створення гнучкої системи місцевого управління, адекватно пристосованої до місцевих умов і особливостей. Воно сприяє розвитку ініціативи і самодіяльності громадян і, зрештою, розвитку демократії [7, с. 19]. Актуальними знаннями, уміннями та навичками в цьому виді компетентності, що нарівні з іншими формує інтегративну компетентність депутата місцевої ради, є: попередження й вирішення конфліктних ситуацій на місцевому рівні органами місцевого самоврядування між окремими соціальними верствами, соціально-професійними, етнічними, релігійними групами, окремими громадянами, організаціями, установами тощо. Депутати здійснюють публічну діяльність (у тому числі через засоби масової інформації, публічні виступи, участь у громадських слуханнях, дебатах), групову та індивідуальну роз'яснювальну роботу з основних питань, які вирішує орган місцевого самоврядування, професійне навчання депутатського корпусу та посадових осіб місцевого самоврядування, а також методичний супровід управлінської діяльності в органі місцевого самоврядування, громадських активістів тощо.

Депутати мають право на інформування в установленому порядку працівників вищих рівнів державного управління про стан справ на території, систематичне інформування громадян про основні соціальні завдання, місцеві проблеми та шляхи їх вирішення, форми і методи діяльності органу місцевого самоврядування. У контексті становлення соціальної держави важливим є

дотримання соціальних прав як однієї з передумов становлення об'єднаних територіальних громад; розбудова соціального простору об'єднаної громади (принципи: субсидіарність, пропорційність, відповідальність).

В аспекті компетентностей важливого значення набувають практичні підходи до формування постійних комісій місцевих рад. Очевидно, що в основу цих підходів повинні покладатися компетентності депутатів, набуті ними раніше, які б відповідали сфері діяльності тієї чи іншої комісії.

У сучасних умовах постійні комісії є однією з організаційно-правових форм діяльності місцевих рад, найважливішою формою діяльності депутатів з вивчення, попереднього розгляду та підготовки питань, які вносяться на сесію, здійснення контролю за виконанням прийнятих радою рішень та її виконавчого органу. Цю важливу роботу постійні комісії виконують не тільки за дорученням ради чи виконавчого комітету (органу), а й за своєю ініціативою. У системі організаційних форм діяльності місцевих рад постійні комісії мають допоміжний характер: вони є внутрішніми органами місцевих рад, не мають розпорядчих повноважень, їх рішення мають не обов'язковий, а рекомендаційний характер [10, с. 178].

Питання про те, за якими напрямками роботи потрібно утворювати постійні комісії, вирішують місцеві ради диференційовано, ураховуючи кількість депутатів, конкретні умови та обсяг роботи, перспективи розвитку тієї чи іншої галузі господарства. Здебільшого постійні комісії місцевих рад утворюються на перших сесіях місцевих рад з таким розрахунком, щоб охопити всі загальні галузі господарчої та культурної діяльності місцевої ради, а саме з питань: бюджету; соціально-економічного розвитку регіону та промислової політики; агропромислового комплексу, земельних відносин та використання земельних ресурсів, екології; паливно-енергетичного комплексу, комунальної власності, будівництва та житлово-комунального господарства; законності, правопорядку, депутатської діяльності та депутатської етики, місцевого самоврядування; гуманітарних питань, соціального захисту населення, питань засобів масової інформації та зв'язків із громадськими організаціями. У разі необхідності рада може створити постійні комісії і в інших галузях.

Ефективність діяльності постійних комісій багато в чому визначається тим, наскільки збігаються профіль освіти, знання та практичний досвід депутатів, які

входять у ту або іншу комісію. Безумовно, що для плідної роботи доцільно обирати до складу комісій депутатів – фахівців у певних сферах діяльності. Так, до комісій із бюджетних питань звичайно входять економісти, фінансисти, з питань промислової політики – інженерно-технічні працівники, керівники підприємств тощо. Добір членів за професійними та діловими ознаками дозволяє правильно аналізувати стан справ у відповідній галузі управління, вивчати питання діяльності підприємств і установ, надавати чіткі й обґрунтовані рекомендації щодо виконання поставлених перед ними завдань.

Однак це не означає, що постійні комісії формуються лише за професійними ознаками. Практика показує, що до складу комісій окрім депутатів – спеціалістів відповідних галузей обираються і депутати інших галузей знань, спеціальностей [11, с. 194].

Для ефективної організації роботи постійних комісій необхідно визначити коло функцій, повноважень та завдань, якими вони наділені. Можна виокремити два основних напрями роботи комісії: по-перше, це право внесення на розгляд місцевих рад своїх пропозицій щодо питань господарчого та культурного розвитку регіону; виступи на сесіях місцевих рад з доповідями; запрошення на засідання керівників відділів виконавчого комітету, підприємств та установ з метою надання відповідної інформації. Для реалізації цих повноважень постійні комісії наділені правом отримувати від керівників державних органів, підприємств, установ та організацій необхідні матеріали та документи.

По-друге, це перевірка роботи виконавчих органів місцевих рад. Депутати прагнуть, щоб розгляд питань не закінчувався лише прийняттям відповідних рішень без належного контролю за їх виконанням. Організація дійового контролю за виконанням рішень ради – одна з умов досягнення позитивних зрушень у соціально-економічному житті регіону. Значення контролю підкреслюється наявністю фактів невиконання або несвоєчасного виконання рішень. Особливо це стосується бюджетної дисципліни, проблем соціально-економічного розвитку.

Для підвищення ефективності своєї діяльності та результативності контролю за роботою виконавчих органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, їх посадових осіб, для опрацювання заходів щодо вирішення проблем, які мають місце на цій території, постійні комісії впроваджують у свою практику таку

форму роботи, як слухання. Це означає, що постійна комісія ради на своєму засіданні може заслухати інформацію будь-якого керівника виконавчих органів місцевого самоврядування або посадової особи відповідного органу місцевого самоврядування, а постійні комісії обласних та районних рад можуть заслуховувати інформацію будь-якої посадової особи відповідної державної адміністрації про виконання делегованих повноважень. На основі інформації комісія може ініціювати розгляд на пленарному засіданні ради діяльності будь-якої посадової особи відповідного органу місцевого самоврядування або органу виконавчої влади. Про результати таких слухань можуть бути повідомлені громади [11, с. 195 – 196].

Але система принципів місцевого самоврядування не вичерпується лише принципами його правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності (автономії). Закон України «Про місцеве самоврядування» називає також інші принципи, які умовно можна поділити на дві групи:

– ті, які властиві лише органам місцевого самоврядування та завдяки яким вони суттєво відрізняються від місцевих органів виконавчої влади (принципи виборності, колегіальності, підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами, судового захисту своїх прав);

– ті, які є універсальними, тобто властивими як органам місцевого самоврядування, так і місцевим органам виконавчої влади (принципи народовладдя, законності, гласності, поєднання місцевих і державних інтересів) [7, с. 18].

Висновки. Отже, профіль інтегральної (діяльнісної, ділової) компетентності депутатів місцевих рад в Україні включає в себе нормотворчі, адміністративно-юрисдикційні (організаційно-розпорядчі, управлінські, координаційні), контрольні-наглядні, інформаційно-аналітичні; економічні (бюджетно-планові та ін.), ціннісно-орієнтаційні (морально-етичні), соціально-психологічні та комунікативно-консультаційні компетентності. Зазначений профіль інтегральної компетентності депутатів місцевих рад розрахований переважно на творчий тип здійснення діяльності.

Запропонований у статті профіль інтегральної компетентності рекомендовано використовувати у навчанні депутатського корпусу, його

самоосвіті, надаючи професійних ознак депутатській діяльності в місцевих радах України.

Список використаних джерел

1. Акмеология : учеб. пособие / А. Деркач [и др.]. – СПб. : Питер, 2003. – 256 с.: ил. – (Сер. «Учебное пособие»).
2. Бобровська О. Ю. Економічні відносини як основа формування економічного порядку і створення економічного базису територіальних громад / О. Ю. Бобровська // Наук.-практ. забезпечення розвитку та співробітництва об'єднаних територіальних громад : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 30 жовтня – 30 листопада 2018 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – С. 12 – 14.
3. Бодрова І. І. Концептуальні підходи визначення поняття територіальної громади / І. І. Бодрова // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2004. – Вип. 7. – С. 62 – 73.
4. Болдирев С. В. Система місцевого самоврядування в Україні (теоретичний аспект) / С. В. Болдирев // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2002. – Вип. 4. – С. 15 – 23.
5. Воронов М. П. Децентралізація влади як основа взаємовідносин державних виконавчих органів і органів місцевого самоврядування / М. П. Воронов, В. М. Скрипничук // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2001. – Вип. 1. – С. 123 – 128.
6. Жилінкова І. В. Сфери компетенції органів місцевого самоврядування. Досвід країн Західної та Центральної Європи / І. В. Жилінкова, О. О. Карасевич // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2002. – Вип. 4. – С. 34 – 44.
7. Клімова Г. П. Інститут місцевого самоврядування в сучасній Україні / Г. П. Клімова // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2002. – Вип. 4. – С. 15 – 23.

8. Клімова Г. П. Права і свободи людини в Україні: класифікація, гарантії реалізації / Г. П. Клімова // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2006. – Вип. 11. – С. 184 – 193.

9. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. (поточна редакція від 21 лют. 2019 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>).

10. Набока І. В. Еволюція розвитку комісій представницьких органів місцевого самоврядування / І. В. Набока // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2004. – Вип. 8. – С. 168 – 178.

11. Набока І. В. Особливості правового статусу постійних комісій місцевих рад / І. В. Набока // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2003. – Вип. 5. – С. 191 – 198.

12. Серьогіна С. Г. Структурні та компетенційні проблеми організації місцевого самоврядування в Україні / С. Г. Серьогіна // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2001. – Вип. 1. – С. 106 – 118.

13. Тодика О. Ю. Проблеми реалізації органами місцевого самоврядування своїх повноважень в аспекті здійснення народовладдя / О. Ю. Тодика // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; Акад. правових наук України. – 2004. – Вип. 7. – С. 49 – 61.

14. Турчинов А. И. Профессионализация и кадровая политика: проблемы развития теории и практики / А. И. Турчинов. – М. : МПСИ, Флинта, 1998. – 272 с.

List of references

1. Akmeologiya : ucheb. posobie / A. Derkach [i dr.]. – SPb. : Piter, 2003. – 256 s.: il. – (Ser. «Uchebnoe posobie»).

2. Bobrovska O. Yu. Ekonomichni vidnosyny yak osnova formuvannia ekonomichnoho poriadku i stvorennia ekonomichnoho bazysu terytorialnykh hromad / O. Yu. Bobrovska // Nauk.-prakt. zabezpechennia rozvytku ta spivrobotnytstva obiednanykh terytorialnykh hromad : materialy nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu, m. Dnipro, 30

zhovtnia – 30 lystopada 2018 r. / za zah. red. I. A. Chykarenko. – Dnipro : DRIDU NADU, 2018. – S. 12 – 14.

3. Bodrova I. I. Kontseptualni pidkhody vyznachennia poniattia terytorialnoi hromady / I. I. Bodrova // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2004. – Vyp. 7. – S. 62 – 73.

4. Boldyriev S. V. Systema mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini (teoretychnyi aspekt) / S. V. Boldyriev // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2002. – Vyp. 4. – S. 15 – 23.

5. Voronov M. P. Detsentralizatsiia vlady yak osnova vzaiemovidnosyn derzhavnykh vykonavchykh orhaniv i orhaniv mistsevoho samovriaduvannia / M. P. Voronov, V. M. Skrypnychuk // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2001. – Vyp. 1. – S. 123 – 128.

6. Zhylinkova I. V. Sfery kompetentsii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia. Dosvid krain Zakhidnoi ta Tsentralnoi Yevropy / I. V. Zhylinkova, O. O. Karasevych // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2002. – Vyp. 4. – S. 34 – 44.

7. Klimova H. P. Instytut mistsevoho samovriaduvannia v suchasni Ukraini / H. P. Klimova // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2002. – Vyp. 4. – S. 15 – 23.

8. Klimova H. P. Prava i svobody liudyny v Ukraini: klasyfikatsiia, harantii realizatsii / H. P. Klimova // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2006. – Vyp. 11. – S. 184 – 193.

9. Konstytutsiia Ukrainy, pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 cherv. 1996 r. (potochna redaktsiia vid 21 liut. 2019 r. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>).

10. Naboka I. V. Evoliutsiia rozvytku komisii predstavnytskykh orhaniv mistsevoho samovriaduvannia / I. V. Naboka // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2004. – Vyp. 8. – S. 168 – 178.

11. Naboka I. V. Osoblyvosti pravovoho statusu postiinykh komisii mistsevykh rad / I. V. Naboka // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2003. – Vyp. 5. – S. 191 – 198.

12. Serohina S. H. Strukturni ta kompetentsiini problemy orhanizatsii mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini / S. H. Serohina // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2001. – Vyp. 1. – S. 106 – 118.

13. Todyka O. Yu. Problemy realizatsii orhanamy mistsevoho samovriaduvannia svoikh povnovazhen v aspekti zdiisnennia narodovladdia / O. Yu. Todyka // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr. ; Akad. pravovykh nauk Ukrainy. – 2004. – Vyp. 7. – S. 49 – 61.

14. Turchinov A. I. Professionalizatsiya i kadrovaya politika: problemy razvitiya teorii i praktiki / A. I. Turchinov. – M. : MPSI, Flinta, 1998. – 272 s.

Надійшла до редколегії 16.04.19